

Dijital Platformların Hukuki Yönü

Av. Dr. Barış GÜNAYDIN, 30 Aralık 2023

<https://www.hukukvebilisimdergisi.com/dijital-platformlarin-hukuki-yonu/>

Giriş

Günümüzde dijitalleşme ve teknolojik ilerlemeler, ülkemizde olduğu gibi bir çok ülke hukuk sistemlerini yeni zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle **dijital platformla** ve özellikle sosyal medya olarak tabir ettiğimiz bu mecralarda kullanıcıların bir araya gelmesini, gündelik bilgi paylaşımlarının yanı sıra ticaret yapmayı sağlayan önemli araçlar haline gelmiştir.

Sosyal medyaya hukuki yönden bakıldığında **kişilik hakları** , **gizlilik**, **teelif hakkı**, **rekabet hukuku** ve kullanıcının temel hakları başta olmak üzere bir çok konuyu tartışmaya açmaktadır.

Kişilik Hakları ve Özel Hayata Saygı

“**Özel Hayata Saygı Hakkı**” konusunda, 22–23 Mayıs 1967 tarihlerinde toplanan kongrede, Kuzey Memleketleri hukukçuları tartışmışlardır. **Kuzey Memleketleri Hukukçuları Kongresi** Stokholm’de toplanmış özel hayat, konut dokunulmazlığı, iletişim özgürlüğü ve kişilerin dilediği gibi hareket edebilmeleri gibi konular, ilk kez, bu kongrede etraflıca incelenmiştir. Kongre Kararları “**Bulletin de la Commission Internationale de Juristes**”in 1967 Eylül sayısında yayımlanmıştır. Kongre kararları Türkçe’ye **Prof. Dr. Faruk Erem** tarafından çevrilmiştir. “**Kararlar**” başlığını taşıyan ilk bölümde “**Özel Hayata Saygı Hakkının Niteliği**” belirlenmiştir. İnsan yaşamında ve mutluluğunda büyük önem taşıyan özel hayatın gizliliği ve korunması temel insan hakkı kabul edilmiştir. Bu hak kamu makamlarına, topluma ve diğer bireylere karşı korunacaktır. Böylece özel hayata saygı hakkı denilen bu hak, kişinin en ufak dış müdahale olmaksızın, kendi hayatını dilediği gibi sürdürmesi hususunda serbest olması hakkı olarak gösterilmiştir. Bu hakkın alanı kongre kararlarında genişletilmiştir:

- a) Özel ve aile hayatına ve meskene müdahalelere,
- b) Beden ve akıl tamlığına, ahlak ve fikir açıklama hürriyetine,
- c) Şeref ve haysiyete yönelik tecavüzlere,

- d) Söz ve hareketlerin zararlı yorumlarına,
- e) Özel hayata ilişkin ve başkasını ilgilendirmeyen haberler yayılmasına,
- f) İsminden, kimliğinden, resminden faydalanılmasına,
- g Her türlü izleme, gözetleme ve baskı altında tutma hareketlerine,
- h) Muhaberata el konulmasına,
- i) Yazılı ve sözlü özel muhaberelelden hüsnüniyetle faydalanılmasına,
- i) Meslek sırrı olarak kendisine bildirilen veya kendisinin öğrendiği bilgilerin yayılması şeklindeki müdahaleler de hakkın kapsamı içine alınmıştır.

Veri Gizliliği ve Güvenlik

Dijital platformlar, genellikle kullanıcıların kişisel verilerini toplayarak işlerler. Bu durum, veri gizliliği ve güvenliği konularını gündeme getirir. Dijital platformların kullanıcı sözleşmelerinde bunları nasıl yöneteceği ve gizliliği sağlayacağını belirtmesi gerekmektedir.

Telif Hakkı ve İçerik Yönetimi

Dijital platformlar genellikle büyük miktarda içerik barındırır ve bu içeriğin telif haklarıyla ilgili sorunlar ortaya çıkabilir.

Uluslararası Hukuki Çerçeve

Dijital platformlar genellikle sınırlar arası faaliyet gösterir, bu nedenle hem yerel hem de uluslararası hukuki düzenlemelere tabidir. Farklı ülkelerdeki sosyal medya alanını düzenlemeye dönük uygulamalara bakıldığında aralarında önemli bazı farklılıklar bulunsa da sosyal medya alanına yönelik düzenlemeler farklı başlıklar altında toplanmaktadır

1. Çevrimiçi içeriklere yönelik düzenlemeler
2. Kişisel verilerin saklanması yönelik düzenlemeler
3. Sosyal medya platformları arasındaki rekabete yönelik düzenlemeler

Özellikle son 10 yıl içerisinde yukarıda sıralanmış olan ve sosyal medya alanını düzenlemeye yönelik düzenlemeler ifade özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklerde geriye gidişi tetikleme potansiyeline sahiptirler. Çeşitli uluslararası endekslerin internet

özgürlüğünü ölçümledikleri çalışmaları da internet özgürlüğünde küresel ölçekte bir geriye gidiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Çin Düzenlemeleri

2010 yılında **Çin Devlet Konseyi Bilgi Ofisi** tarafından ülkenin internet politikasına ilişkin yayınlanan belgenin ardından, Çin hükümeti ülkede katı bir internet sansürüne yol açan düzenlemeleri ve gelişmiş filtreleme sistemlerini kademeli olarak hayata geçirmiştir. **Kültür Bakanlığı, Sanayi ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı, Devlet Basın, Yayın, Radyo, Film ve Televizyon İdaresi, Çin Devlet Konseyi Bilgi Ofisi** ve diğer hükümet yetkilileri dahil olmak üzere bir dizi düzenleyici kurum, birlikte tüm temel internet aktivitelerini düzenlemek ile görevlendirilmiştir

Rusya Düzenlemeleri

2015 yılında yapılan bir düzenlemeyle sosyal medya şirketlerinin Rus vatandaşlarıyla ilgili verilerin bulunduğu sunucuları Rusya'da tutmaları zorunlu hale getirilmiştir. Daha sonra 2016 "Yarovaya" düzenlemeleri ile bu yükümlülükler genişletilmiştir. Temmuz 2018'de, şirketlerin metin mesajları, ses, veri ve görüntüler gibi tüm iletişimlerin içeriğine ilişkin verileri altı ay boyunca Rus sunucularında saklamasını ve bunların adli gözetim olmaksızın talep üzerine yetkililere sunulmasını içeren düzenlemeler kabul edilmiştir.

Hindistan Düzenlemeleri

2021 yılında yürürlüğe giren düzenleme büyük sosyal medya platformlarına ülkede ofis açma ve 3 yetkili temsilci bulundurma zorunluluğu getirmektedir. İçerik düzenleme sorumluluğunu sosyal medya platformlarına veren yeni düzenleme, bu platformların yapay zekaya dayalı içerik moderasyon araçlarını da kullanmalarını zorunlu kılmaktadır. Mahkeme kararı ya da bir başka hükümet kurumundan içeriğe yönelik kaldırma kararı verildiğinde ilgili platformun temsilcisinin 36 saat içerisinde kararı uygulaması gerekmekte ve uygulamadığı takdirde kişisel olarak sorumlu kılanarak 7 yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir.

Almanya Düzenlemeleri

Bu alanda bir düzenlemeyi hayata geçiren ilk ülke **Almanya** olmuştur. 1 Ekim 2017'de yürürlüğe giren **Sosyal Medya Platformlarında Hukuki Uygulamanın İyileştirilmesi Yasası (NetzDG)**, ülkede yaşanan aşırı sağcı saldırıların ardından 2020 yılında revize

edilmiştir. **NetzDG**, iki milyondan fazla kullanıcısı olan tüm sosyal ağlara, kullanıcıların nefret söylemi, sahte haber, hakaret, tehditler, suça veya şiddete teşvik gibi yasadışı içerikleri şikâyet edebilecekleri bir sistem kurma zorunluluğu getirmektedir.

Şikâyet konu içerikleri incelemekle yükümlü olan sosyal ağların, açıkça suç teşkil eden içerikleri bilgilendirildikten sonra 24 saat içerisinde kaldırması ya da engellemesi gerekmektedir. Bu yükümlülüğü gerektiği gibi veya hiç yerine getirmeyen sosyal ağlara 50 milyon euroya kadar para cezası öngörülmektedir.

Fransa Düzenlemeleri

Almanya'daki düzenlemeye benzer bir düzenleme de Fransa'da gündeme gelmiştir. **Fransa Ulusal Meclisi**, internet platformlarında yasa dışı içeriklerin kaldırılmasını içeren İnternet üzerinde nefret içerikleriyle mücadele hakkında yasa tasarısını (bilinen adıyla **Avia Yasası**) 13 Mayıs 2020'de onaylamıştır. Yasa, Almanya'daki sosyal medya alanını düzenleyen muadiliyle büyük benzerlikler taşımaktadır. **Fransa Anayasa Konseyi'nin** yasada yer alan en temel maddeyi, idareye çok fazla takdir yetkisi tanınmasının ve site sahiplerine yeterince hukuki güvence tanınmamasının ifade özgürlüğüne ölçüsüz müdahale teşkil ettiği gerekçesiyle iptal etmesiyle kanunun uygulanabilirliği büyük ölçüde ortadan kalkmıştır.

Sonuç

Sosyal medyanın hukuki yönleri, teknolojinin hızla evrim geçirdiği bir çağda giderek daha karmaşık hale gelmektedir. Farklı ülkelerde yer verilen düzenlemeler de bu arayışın göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Yapay Zeka ve Robot Hukuku” alanımızdaki tüm blog yazılarımıza [bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.